

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie	7
--------------------	---

ROZDZIAŁ I

Konkurencyjne uwarunkowania wzrostu gospodarczego Unii Europejskiej	11
1. Teoretyczne aspekty konkurencyjności	11
2. Wzrost rywalizacji między Europą Zachodnią, Stanami Zjednoczonymi i Japonią	19

ROZDZIAŁ II

Pozytywne dostosowania strukturalne Unii Europejskiej do wyzwań konkurencyjnych USA i Japonii.....	25
1. Początek pozytywnych dostosowań strukturalnych	25
2. Popyt wewnętrzny i zwiększanie tempa wydajności pracy stymulatorami wzrostu gospodarczego w UE	30
3. Ożywienie inwestycji i wzrost handlu zagranicznego.....	34
4. Efekty zmian instytucjonalnych	40
5. Postępujący wzrost siły ekonomicznej UE	43

ROZDZIAŁ III

Efekty Jednolitego Rynku Wewnętrznego dla wzrostu konkurencyjności Unii Europejskiej.....	49
1. Jednolity Rynek Wewnętrzny UE – cele, zasady, realizacja	49
2. Funkcjonowanie „eurorynku”.....	72

ROZDZIAŁ IV

Gospodarka oparta na wiedzy w procesie wzrostu konkurencyjności..	87
1. W kierunku gospodarki opartej na wiedzy	87
2. Wyzwania edukacyjne	101
3. Nowe formy zarządzania szkolnictwem wyższym.....	110

4. Nowe programy pobudzania produktywności.	113
5. Przyspieszanie prac nad nowymi produktami.	117
5. Wiedza w warunkach wzrostu rynkowej konkurencyjności globalnej	122

ROZDZIAŁ V

Kontynuacja polityki wzrostu konkurencyjności Unii Europejskiej ...	128
1. Integracja monetarna	129
2. Liberalizacja rynku usług	141
3. Unijny rynek pracy.	153
4. Europejska strategia przeciwdziałania zmianom klimatycznym w świecie	166

ROZDZIAŁ VI

Unia Europejska – USA – Japonia na początku XXI wieku.	179
1. Produkt Krajowy Brutto (PKB)	179
2. Rozmiary handlu zagranicznego	182
3. Efekty partnerstwa transatlantyckiego	183
4. W kierunku transatlantyckiej strefy wolnego handlu – TAFTA.	187
5. Unia Europejska na międzynarodowych rynkach finansowych	190
6. Nowoczesna struktura gospodarki UE	191
7. Kwestie społeczne a pozycja międzynarodowa UE	193
8. Unia Europejska – Japonia	199
9. Kolejny etap tworzenia nowego porządku światowego	201
Zakończenie	207
Spis literatury	213

WPROWADZENIE

W nowych uwarunkowaniach rozwojowych, po rozszerzeniu na Wschód i postępującej globalizacji, polityka wzrostu konkurencyjności Unii Europejskiej, znalazła się wśród najważniejszych priorytetów finansowania budżetowego. Realizowana jest ona także przez politykę spójności ekonomicznej, społecznej i terytorialnej mającej na celu zrównoważony rozwój poprzez wzrost gospodarczy i zatrudnienia. Strategia UE dla wzrostu konkurencyjności globalnej zakłada przede wszystkim zmniejszenie luki technologicznej w stosunku do Stanów Zjednoczonych i Japonii i sprostanie innym ważnym wyzwaniom gospodarki światowej.

Taki kierunek działań jest związany z procesami globalizacji i koniecznością dostosowań do nowych standardów niesionych przez postęp naukowy i technologiczny nadając tym samym znaczenia europejskiemu aspektowi intensywnego wspierania wiedzy, mobilności, konkurencyjności i innowacji. Przemiana w *gospodarkę opartą na wiedzy i usługach* jest tak bardzo istotna, jak wcześniejsze przejście od rolnictwa do przemysłu. Wiedza wpływa również na siłę i pozycję struktur gospodarczych w poszczególnych krajach i w świecie. Jej wykorzystywanie inicjuje powstawanie nowych relacji między regionami i państwami. Te nowe relacje z kolei mogą być podstawą tworzenia nowych sił strukturalnych, w postaci regionów. Odpowiednie wykorzystanie wiedzy wzmacnia ich siłę jako odrębnych struktur i wraz ze wzrostem nakładów na prace badawcze i rozwojowe (B+R) wpływa na ogólny wzrost konkurencyjności UE w stosunku do USA i Japonii.

Aktualnie realizowana w Unii Europejskiej koncepcja Jednolitego Rynku Wewnętrzny przyczyniła się do stabilnego wzrostu gospodarczego i poprawy wskaźników zatrudnienia, a w efekcie poprawy dobrobytu społeczeństw jej państw członkowskich. Dobre wyniki gospodarcze uzyskiwano przy tym przy wysokim poziomie zabezpieczeń socjalnych i oparciu o zasadę solidarności finansowej. Zniesienie wielu taryfowych i pozataryfowych barier w wewnętrznej wymianie handlowej, wcześniej zniekształcających jej charakter, kierunki i strukturę, pozwoliło przedsiębiorstwom europejskim na pełne

uzyskanie efektu „korzyści skali” produkcji i poprawę swej konkurencyjności. Przyspieszeniu uległo tempo restrukturyzacji przemysłu, poszerzeniu uległ rynkowy zakres podaży produktów i usług, niższe i bardziej stabilne stały się ich ceny. Zrównoważony rozwój społeczno-ekonomiczny Unii Europejskiej w wymiarze regionalnym i horyzontalnym względnie skutecznie zapewniała polityka spójności społeczno-ekonomicznej, zwana też polityką strukturalną lub rozwoju regionalnego. Międzynarodową konkurencyjność i stabilność gospodarki europejskiej umocniła również wspólna waluta europejska – euro. Sukcesywnej poprawie ulega innowacyjność przedsiębiorstw europejskich, pozwalając wielu z nich skutecznie rywalizować w określonych branżach na skalę globalną.

Jednak liczne analizy i raporty naukowe dokonywane m.in. na zlecenie instytucji wspólnotowych, oprócz wielu widocznych korzyści płynących z realizacji rozwiązań rynkowych w Europie, wykazywały także błędy i zaniedbania oraz ewidentne mankamenty w rozwoju biznesu na tzw. eurorynku. W latach 70. i 80. minionego wieku zaliczano do nich rozmaite administracyjne, techniczne i fiskalne bariery protekcyjnych w handlu oraz nadmierne wydatki budżetowe na sferę socjalną kosztem prorozwojowych nakładów inwestycyjnych. Aktualnie także trwa proces tzw. domykania rynku wewnętrznego Unii Europejskiej. Sprowadza się on m.in. do: szybszej integracji rynku usług, budowy przemysłów wysokiej jakości, tworzenia prawdziwie wolnego od barier i bardziej elastycznego rynku pracy, przyspieszenia rozwoju infrastruktury twardej i miękkiej, zachęt na rzecz rozwoju funkcji prokreacyjnej, a także szybszej implementacji reguł prawa wspólnotowego do ustawodawstwa krajowego, usprawnienia ram instytucjonalno-prawnych i poprawy struktury budżetu ogólnego Wspólnot. Szczególny nacisk – bez wątplenia słusznie – położono w Unii na wydatne zwiększenie wydatków na edukację i naukę, stwarzające szansę na poprawę nowoczesności produkcji europejskiej i likwidację „luki technologicznej” wciąż dzielącej ją od wyżej technologicznie rozwiniętych gospodarek USA i Japonii. Modernizacja systemów edukacji i kształcenia zawodowego pod kątem zmniejszających się potrzeb rozwojowych oraz wyższe nakłady na prace typu B+R stanowiąc mają priorytet rozwojowy Unii Europejskiej na najbliższe dekady. UE cechuje bowiem wyraźne opóźnienie w wykorzystaniu technologii innowacyjnych i internetu (branża ICT) na potrzeby wzrostu gospodarczego, szczególnie wobec USA i Japonii, ale także w kontekście zauważalnej poprawy innowacyjności gospodarek Chin, Indii i Brazylii.

Wysoki poziom innowacyjności gospodarek krajów wysoko rozwiniętych tj. Stanów Zjednoczonych Ameryki i Japonii, a ostatnio także dynamicznie rozwijającej się Korei Południowej, był niewątpliwie impulsem dla krajów Unii Europejskiej, które na szczycie w Lizbonie w marcu 2000 roku postawiły

przed sobą ambitny cel osiągnięcia do 2010 roku pozycji najbardziej konkurencyjnej, *opartej na wiedzy gospodarki* na świecie. Oznaczało to prowadzenie polityki gospodarczej ukierunkowanej na wsparcie działań mających na celu wzrost liczby firm opartych na zaawansowanych technologiach o wysokim potencjale absorpcji prac badawczo-rozwojowych. Szybko jednak okazało się, że zadania przyjęte w Strategii Lizbońskiej z marca 2000 r. nie zostaną spełnione i w połowie realizacji dokonano jej korekty. Znane są również specjalne raporty Komisji Europejskiej dotyczące spójności ekonomicznej, społecznej i terytorialnej. Stosownie do budżetu na lata 2007–2013 Komisja Europejska 18 lutego 2004 r. przyjęła Trzeci Raport w sprawie Spójności Ekonomicznej, Społecznej i Terytorialnej, stanowiący podstawę dla reform polityki spójności rozszerzonej 1 maja 2004 r. i 1 stycznia 2007 r. do 27 państw członkowskich Unii Europejskiej. Raport ten dotyczy konwergencji, konkurencyjności i współpracy terytorialnej. Zwraca w nim uwagę przesuwanie akcentów ze spraw społecznych na problemy konkurencyjności. Jest to niezwykle ważne ponieważ główne wskaźniki rozwoju gospodarczego Unii Europejskiej i USA różnią się na niekorzyść UE. Od dwóch dziesięcioleci amerykańska dynamika wzrostu gospodarczego jest przy tym wyższa niż europejska. Przewiduje się, że przy założeniu, iż tempo wzrostu PKB w UE będzie o 0,5% wyższe niż w USA zrównanie PKB UE z USA nastąpi w 2072 r., bezrobocia w 2023 r. efektywności produkcji w 2056 r. a inwestycji w B+R w 2113 r.¹ Czwarty Raport (Sprawozdanie) w sprawie spójności gospodarczej i społecznej UE z 2007 roku, pomimo dostrzeżenia wielu zalet jakie niosą ze sobą fundusze kohezyjne w korygowaniu wewnętrznych dysproporcji rozwojowych, tezy o niemalejącym lub zbyt słabo malejącym dystansie rozwojowym Unii względem USA i Japonii także nie podważa.

Ponadto inny raport, przygotowany przez Goldman – Sachs & Co w październiku 2004 r., sygnalizuje również szybki wzrost gospodarczy krajów grupy BRIC (Brazylia, Rosji, Indii i Chin), które mogą przyćmić w przyszłości potęgę siedmiu najbardziej uprzemysłowionych państw świata czyli grupy G-7. Podkreśla się równocześnie, że Chiny w ciągu niecałych 40 lat mogą wyprzedzić USA i stać się największą potęgą gospodarczą świata. W związku z tym postuluje się utworzenie grupy G-2 czyli UE i USA. Unia Europejska podejmując decyzje o aktualnych kierunkach prowadzonej polityki gospodarczej musi koniecznie odnotować, że wzmożła się światowa konkurencja o zasoby i rynki zbytu, zmieniając globalną, gospodarczą równowagę sił z układu dominacji państw wąskiej Triady (USA, UE, Japonia) na układ wielobiegunowy, z rosnącym znaczeniem ekonomicznym Chin, Indii i Brazylii.

---

¹ A. Słojewska, *Dwadzieścia lat straty do USA*, „Rzeczpospolita”, 12–13 marca 2005 r.

Prezentowana praca analizując rozmaite aspekty międzynarodowej konkurencyjności Unii Europejskiej za cel stawia sobie nie tylko diagnozę aktualnej sytuacji rozwojowej w Europie na tle innych globalnych potęg gospodarczych, ale też poszukiwanie rozwiązań służących poprawie warunków gospodarowania, a tym samym polepszenia standardów życia i pracy obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej w dobie postępującej globalizacji.